

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія природничих дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор
з науково-методичної
і навчальної роботи

О.Б.Жильцов

2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Безпека життєдіяльності

галузь знань _____ 0101 Педагогічна освіта _____

спеціальність _____ 5.01010201 Початкова освіта, _____
_____ 5.01010101 Дошкільна освіта _____

інститут, факультет, відділення _____ Університетський коледж _____

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 2035
Лисак
(підпис) _____ (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 2016р.

Київ – 2016 рік

Робоча програма Безпека життєдіяльності для студентів

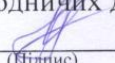
галузь знань 0101 Педагогічна освіта

спеціальність 5.01010201 Початкова освіта
5.01010101 Дошкільна освіта

Розробник: Кравченко Наталія Володимирівна
викладач циклової комісії природничих дисциплін
Університетського коледжу Київського університету
імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії природничих дисциплін

Протокол від «29» серпня 2016 року № 1

Голова циклової комісії природничих дисциплін

(Підпис) (Глухенька Л.М.)

© _____, 2016

© _____, 2016

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни денна форма навчання
Кількість кредитів -1,5	<u>Галузь знань</u> 0101 Педагогічна освіта	Нормативна
Модулів -2	Спеціальність 5.01010101 Дошкільна освіта 5.01010201 Початкова освіта	Рік підготовки 2
Змістових модулів -2		Семестр 3 (ПО), 4 (ДО),
Загальна кількість годин – 45		Лекції 12 год.
		Семінарські заняття 10 год
		Індивідуальні заняття 6 год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 1,7 год	Освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст	Самостійна робота 15 год.
		Модульний контроль- 2 год
		Вид контролю залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Безпека життєдіяльності (БЖД) — комплексна дисципліна, спрямована на здобуття базових знань з проблеми забезпечення оптимальних умов існування людини у природному і техногенному середовищах.

Доцільність вивчення зазначеної дисципліни пов'язана з невідпинним підвищенням негативного впливу господарської діяльності на середовище, яке оточує людину, — не лише природне, а й виробниче та побутове. Зниження якості довкілля, виробництво нових, не відомих раніше речовин, генетична модифікація сільськогосподарських рослин, застарілість виробничого обладнання і технологічних процесів, використання в побуті великої кількості хімічних препаратів і різних механізмів потребують знання факторів, що впливають на стан людини, і найнеобхідніших методів і способів можливого зниження негативного впливу цих факторів. Безпека життєдіяльності є комплексною дисципліною, що базується на знаннях з багатьох дисциплін — основ екології, психології та фізіології праці, хімії, фізики, соціології, демографії і потребує дотримання здорового способу життя.

Мета вивчення дисципліни — забезпечити відповідні сучасним вимогам знання студентів про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, їх властивості, можливий, вплив на життя і здоров'я людини та сформувати необхідні, в майбутній практичній діяльності спеціаліста, вміння і навички для їх запобігання і ліквідації, захисту людей та навколишнього середовища.

Завдання дисципліни “Безпека життєдіяльності” — навчити студентів:

- ідентифікувати потенційні небезпеки, тобто розпізнавати їх вид, визначати просторові та часові координати, величину та імовірність їх прояву;
- визначати небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори, що породжуються джерелами цих небезпек;
- планувати заходи щодо створення здорових і безпечних умов життя та діяльності у системі “людина — життєве середовище”;
- прогнозувати можливість і наслідки впливу небезпечних та шкідливих факторів на організм людини, а вражаючих факторів на безпеку системи “людина — життєве середовище”;
- використовувати нормативно-правову базу захисту особистості та навколишнього середовища, прав особи на працю, медичне забезпечення, захист у надзвичайних ситуаціях тощо;

- розробляти заходи та застосовувати засоби захисту від дії небезпечних, шкідливих та вражаючих факторів;
- запобігати виникненню надзвичайних ситуацій, а в разі їх виникнення приймати відповідні до ситуації рішення та виконувати дії, спрямовані на їх ліквідацію;
- використовувати у своїй практичній діяльності громадсько-політичні, соціально-економічні, правові, технічні, природоохоронні, медико-профілактичні та освітньо-виховні заходи, спрямовані на забезпечення здорових і безпечних умов існування людини в сучасному навколишньому середовищі:

В процесі життя, виробничої та будь-якої іншої діяльності людина постійно перебуває під впливом небезпек, як реальних, так і потенційних. Вивчення цих небезпек, умов, за яких вони здатні реалізуватись, вміння знизити їх негативний вплив сприяло протягом усієї історії виживанню людства і дозволяє йому існувати в сучасних умовах. Однак на сьогодні, у вирішенні цих питань потрібен комплексний науково обґрунтований підхід, який може забезпечити лише безпека життєдіяльності.

В результаті вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» студенти у відповідних напрямках підготовки повинні бути сформовані такі предметні компетентності:

- культура безпеки і ризик-орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності;
- знання сучасних проблем і головних завдань безпеки життєдіяльності та вміння визначити коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання;
- вміння оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій;
- здатність приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень.
- здатність орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення техногенної безпеки, обґрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек;
- вміння оцінити сталість функціонування об'єкту господарювання в умовах надзвичайних ситуацій та обґрунтувати заходи щодо її підвищення;

- вміння обґрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт на об'єкті з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків;
- здатність орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в області забезпечення безпеки;
- знання організаційно-правових заходів забезпечення безпечної життєдіяльності та вміння обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки;
- вміння забезпечити координацію зусиль виробничого колективу в попередженні виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 45 год., із них 30 год. – аудиторних (12 год. – лекції, 10 год. – семінарські заняття; 6 год. – індивідуальна робота; 2 год. – підсумковий модульний контроль), 15 год. – самостійна робота.

Вивчення студентами навчальної дисципліни "Безпека життєдіяльності" завершується складанням заліку.

3. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Безпека життєдіяльності як категорія.

Тема 2. Небезпека. Ризик як оцінка небезпеки.

Тема 3. Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності..

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ ДЖЕРЕЛА НЕБЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ ТА ПОРОДЖЕНІ НИМИ ФАКТОРИ. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Тема 4. Природні небезпеки та техногенні небезпеки.

Тема 5. Соціальні та політичні небезпеки.

Тема 6. Комбіновані небезпеки. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.

4. Структура навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		семіна-	інд	с.р.	мод. контр.	
Тема 1. Безпека життєдіяльності як категорія.	5	2	2		1	
Тема 2. Небезпека. Ризик як оцінка небезпеки.	4	2			2	
Тема 3. Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності.	12	2	4	2	4	
Разом за 1 модуль	21	6	6	2	7	
Тема 4. Природні небезпеки та техногенні небезпеки.	5	2			3	
Тема 5. Соціальні та політичні небезпеки.	6	2		2	2	
Тема 6. Комбіновані небезпеки. Небезпеки в сучасному урбанізованому суспільстві	13	2	4	2	3	2
Разом за 2 модуль	24	6	4	4	8	2
Всього	45	12	10	6	15	2

5. Теми семінарських занять

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінар 1. Безпека життєдіяльності як категорія.	2
2	Семінар 2. Раціональні умови життєдіяльності людини.	2
3	Семінар 3. Вплив діяльності людини на навколишнє середовище.	2
4	Семінар 4. Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація дій для усунення їх негативних наслідків.	2
5	Семінар 5. Надання першої долікарської допомоги потерпілому.	2
	Разом	10

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
1	Безпека життєдіяльності як категорія.	1	5
2	Небезпека. Ризик як оцінка небезпеки.	4	5
3	Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності.	4	5
4	Природні та техногенні небезпеки.	3	5
5	Соціальні та політичні небезпеки.	2	5
6	Комбіновані небезпеки. Небезпеки в сучасному урбанізованому суспільстві	3	5
	Разом	15	30

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ “БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ”

Разом: 45 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 10 год., індивідуальні заняття – 6 год.,
самостійна робота – 15 год., підсумковий контроль – 2 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.						Змістовий модуль 2.					
Назва модуля	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.						Джерела небезпеки життєдіяльності людини та породжені ними фактори. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій.					
Кількість балів за модуль	51 бал						65 балів					
Лекції	1	2		3			4	5	6			
Теми лекцій	Безпека життєдіяльності як категорія.	Небезпека. Ризик як оцінка небезпеки		Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності.			Природні небезпеки та техногенні небезпеки.	Соціальні та політичні небезпеки.	Комбіновані небезпеки. Небезпеки в сучасному урбанізованому суспільстві			
Теми семінарських занять			Безпека життєдіяльності як категорія		Раціональні умови життєдіяльності людини.	Вплив діяльності людини на навколишнє середовище.				Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація дій для усунення їх негативних наслідків.	Надання першої долікарської допомоги потерпілому.	
Самостійна робота	5 балів	5 балів		5 балів			5 балів	5 балів	5 балів			
Тести	10 балів						10 балів					
Види поточного контролю							Модульна контрольна робота (25 балів).					
Підсумковий контроль	Залік											

7. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративний метод;
- репродуктивний метод;
- метод проблемного викладу;
- частково-пошуковий.

8. Методи контролю

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- **Методи письмового контролю:** письмове тестування; підсумкова контрольна робота, реферат.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного(модульного контролю)

№ п/п	Вид діяльності	Кількість занять	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	6	6
3.	Відвідування семінарів	5	5
4.	Робота на семінарі	3x10	30
5.	Модульна контрольна робота	1	25
6.	Самостійна робота	6	30
7.	Тести	2x10	20
	Залік		
Всього			116
Коефіцієнт 116/ 100			1,16

Розподіл балів, які отримують студенти

МОДУЛІ		всього	Залік
Змістовий модуль 1 (семінари, практичне заняття, самостійна робота)	Змістовий модуль 2 (семінари, практичне заняття, самостійна робота)		
51 бал	65 балів	116	

Шкала оцінювання

Рейтинго ва оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання та професійного навчання
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

9. Методичне забезпечення

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ запитання і завдання до заліку.

10. Очікуваний результат

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» студенти:

➤ володіють:

- принципами керування своїм здоров'ям протягом усього життя та заходами для його збереження;
- способами уникнення небезпек або зменшення їх дії, збереження свого здоров'я;
- знаннями про засоби зменшення впливу шуму та вібрації на людину;
- знаннями про можливу дію факторів електричного струму на організм людини;
- знаннями про уникнення негативних наслідків техногенних небезпек;
- знаннями про профілактичні заходи захисту від тектонічних стихійних лих;

➤ аналізують:

- реакцію організму на вплив негативних факторів і можливості організму адаптуватися до цих факторів;
- вплив техногенних небезпек на організм людини;
- ймовірність прояву небезпечних факторів у разі виникнення надзвичайних ситуацій;
- рівень небезпеки;
- ступінь захисту сучасного житла від джерел небезпеки;

➤ виконують:

- моделювання умов виникнення небезпечних ситуацій;
- системний аналіз безпеки життєдіяльності;
- ідентифікацію типу надзвичайної ситуації та оцінку рівня небезпеки;
- порівняння природних і штучних джерел іонізуючих випромінювань;
- правила технічної безпеки, дорожнього руху, використання електроустановок, особистої гігієни, пожежної безпеки;

➤ пояснюють:

- теоретичні основи безпеки життєдіяльності;
- місце людини в системі “людина – життєве середовище”;
- біологічні, соціальні та психологічні аспекти здоров'я;
- джерела небезпеки життєдіяльності людини та породжені ними фактори;

- класифікацію небезпек, факторів та ситуацій;
 - **розпізнають:**
- небезпеки системи “людина — життєве середовище”;
- зону безпеки;
- причини та можливі наслідки небезпек;
- потенційну небезпеку надходження небезпечних речовин у життєве середовище людини;
- вплив якісного стану компонентів середовища життєдіяльності людини на рівень її здоров'я, життєдіяльність і тривалість життя;
- вплив небезпек на людину залежно від фізіологічного стану організму людини, психофізіологічних якостей і властивостей.
- **застосовують:**
- засоби захисту від променевих вражень, отруйних речовин;
- профілактичні заходи попередження надзвичайних ситуацій;
- **здатні:**
- приймати рішення, спрямовані на попередження руйнівних наслідків топологічних природних небезпек;
- запобігати виникненню та ускладненню конфліктних ситуацій;
- захистити себе в екстремальних ситуаціях криміногенного характеру;
- прогнозувати можливі наслідки дії природно-техногенних небезпек;
- визначати наявність небезпечної ситуації на транспорті;
- використовувати засоби запобігання інфекційним захворюванням;
- уникати вживання наркотичних речовин;
- застосовувати засоби індивідуального захисту;
- застосувати засоби захисту будівель і споруд від метеорологічних небезпек;
- звільняти потерпілого від дії електричного струму, вогню та з-під обвалів;
- рятувати утопаючих та надавати їм першу допомогу;
- зупиняти кровотечі та здійснювати обробку ран;
- накладати шини при переломах;
- виводити людину з непритомного стану та стану клінічної смерті;
- здійснювати штучне дихання та проводити непрямий масаж серця;
- застосовувати в практичній діяльності вимоги законодавчих і нормативних актів.

11. Рекомендована література

Основна:

1. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб./ П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, О.Г. Чорна – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 276 с.
2. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки): Навч. посібник/ В.В. Бегун, І.М. Науменко - К.:2004. – 328с.
3. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник/В.В. Березуцький, Л.А. Васьковець, Н.П. Вершиніна та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.
4. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти України I-IV рівнів акредитації /Є.П. Желібо, Н.М. Заверуха, В.В.Зацарний; за ред. Є.П. Желібо і В.М. Пічі. — К.: Каравела; Львів: Новий Світ-2000, 2001. — 320 с.
5. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності. Підручник. - К.: ЦУЛ, 2013. - 448 с.
6. Мягченко О.П. Безпека життєдіяльності людини та суспільства: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 384 с.
7. Цапко В.Г. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. /За ред. В. Г. Цапка. — 3-тє вид., стер. — К.: Знання, 2004. — 397 с.

Додаткова:

1. Березуцький В.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник/В.В.Березуцький, Л.А. Васьковець, Н.П. Вершиніна та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.
2. Дорогунцов С., Ральчук О. Сталий розвиток - цивілізаційний діалог природи і культури // Вісник НАН України. -2001. - №10. - С. 17.
3. Касьянов М.А. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник./ М.А.Касьянов, Ю.П. Ревенко, В.О.Медяник, І.М. Арнаут, О.М. Друзь, Ю.А. Тищенко – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 284 с.
4. Качинський А.Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення. - К.: НІСД, 2001. - 312 с.
5. Концепція освіти з напрямку "Безпека життя і діяльності людини"/В.О.Кузнецов, В.В. Мухін, О.Ю. Буров та ін. // Інформаційний вісник. Вища освіта. – К.: Вид-во наук.-метод. центру вищої освіти МОНУ, 2001. – № 6. – С. 6–17.
6. Корзун В.Н. Радиация. Защита населения. К.: Наукова думка, 1995.
7. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці :Навч. посіб. - К.: КНБУ, 2000. - 232 с.
8. Концепція освіти з напрямку "Безпека життя і діяльності людини"/В.О.Кузнецов, В.В.Мухін, О.Ю.Буров, Л.А.Сидорчук, С.А.Шкребець,

- В.М. Заплатинський// Інформаційний вісник Вища освіта. - К.: Видавництво науково-методичного центру вищої освіти МОНУ, № 6, 2001. - С. 8.
9. Ліпкан В.А. Безпекознавство: Навч. посіб. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 208 с.
 10. Михайлюк В.О. Цивільна безпека: Навчальний посібник/В.О.Михайлюк, Б.Д. Халмурадов - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 158 с.
 11. Миценко І.М. Безпечна життєдіяльність як складова національної безпеки.//Безпека життєдіяльності. - К.: - 2003, № 8. - С. 2-5.
 12. Мохняк С.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник/ С.М.Мохняк, О.С.Дацько, О.І.Козій, А.С.Романів, М.П.Петрук, В.В.Скіра, В.О.Васійчук - Львів. Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2009.- 264с.
 13. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.
 14. Смоляр В. І. Харчування в умовах радіонуклідного забруднення. - К.: Здоров'я: Укр. червоний хрест, 1991. - 32 с.
 15. Трегобчук В. Концепція сталого розвитку для українців//Вісн. НАН України. - 2002. - №2. - 31-40с.
 16. Черняков О.Г. Медицина катастроф. Навч. посібник/ О.Г. Черняков, І.В.Кочін, П.І.Сидоренко, В.Є.Букін, М.І.Костенецький - К.: "Здоров'я". 2001, - 348 с.
 17. Швидка медична допомога: Навч. посіб./Л.П. Чепкий, О.Ф. Возіанов, О.Й. Грицюк та ін.; За ред. Б.Г. Ананасенка, Л.П. Чепкого. - К.: Вища шк., 1998. - 311 с.
 18. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. – Львів: Видавництво "Бескид Біт", 2005. – 304 с.
 19. Яковцов И.З., Яцина Г.С., Гунько Б.В. Извлечение пострадавшего из автомобиля при дорожно-транспортных происшествиях // Матеріали 5 науково-методичної конференції з міжнародною участю. - Харків: ХНАДУ, 2006.
 20. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005.- 301 с.
 21. ДСТУ 2272-2006 „Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять ”.

Інформаційні електронні ресурси:

1. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності: Курс лекцій/ Є.П. Желібо, А.І.Чмир, В.С.Троян, Є.О.Савінов – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001.
<http://studentbooks.com.ua/content/view/35/76>
2. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності/Підручник. - К.: ЦУЛ, 2013. - 448 с.
<http://www.westudents.com.ua/knigi/19-bezpeka-jittdyialnost-zaporojets-o-.html>
3. Цапко В.Г. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. / За ред. В. Г. Цапко.-3-те вид., стер. — К.: Знання, 2004. — 397 с.
http://elib.kubg.edu.ua/1053/1/Сапка_Безпека_с_1_397.pdf
4. Конституція України. Основний закон. – К., 1996.
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

5. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» (Верховна Рада України; Закон від 08.02.1995 № 39/95-ВР) <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/39/95-вр>
6. Закон України «Про дорожній рух» (Верховна Рада України; Закон від 30.06.1993 № 3353-ХІІ) <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
7. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 48, ст.2055) <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1708-18>
8. Кодекс законів про працю України. (Від 10.12.1971 № 322-VIII) <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
9. Кодекс цивільного захисту України. (Від 02.10.2012 № 5403-VI) <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
10. Закон України про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення//Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>
11. Закон України про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань (закон від 14 січня 1998 р.) – К., 1998. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/15/98-вр>
12. Закон України про охорону праці//Верховна Рада України (закон від 14.10.1992 № 2694-ХІІ. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
13. Основи законодавства України про охорону здоров'я (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст.19) <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
14. Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. <http://www.mns.gov.ua>
15. Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду). <http://www.dnop.kiev.ua>.
16. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. <http://www.social.org.ua>.
17. Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ» <http://www.budinfo.com.ua>.